

Jan 2018

संस्कृतभारती (उत्तर-तमिळनाडु)
गीतासोपान/दीक्षा/भाषाप्रवेश-प्रथमभागः

कालावधि: होरात्रयम्

अड्का: 75

आषाढः - विलम्बिसंवत्सरः

जनवरी -2018

नाम - _____

(Full Name in English) _____

Regn. No. - _____ दूरवाणीसंख्या _____

वास-प्रदेशः (Res. Area) _____

मुख्यसूचना -उत्तराणि उत्तर-पत्रे लिखत ।

अ) उचित-विभक्ति-रूपाणि उपयुज्य रिक्तस्थानानि पूरयत ।

10

- १) सम्पत् सौहार्दं शान्तिः च _____ आसन् । (प्राचीनभारतम्) प्राचीनभारते
- २) पुनरपि एकवारं _____ कुर्मः । (प्रयदः) प्रयत्नं
- ३) _____ सह क्रीडतु, कलहः मास्तु । (सर्व) सर्वण
- ४) मातामही _____ कथां श्रावयति । (अस्मद्) मां
- ५) भीमः _____ निर्मितवान् । (पर्णशाला) पर्णवाला
- ६) _____ काव्यं रोचते । (अग्रजः) अग्रजाय
- ७) शत्रुपक्षे स्वजनान् दृष्ट्वा अर्जुनस्य _____ धनुः पतति । (हस्त) हस्तान्
- ८) नकुलः _____ परः । (अर्जुनः) अर्जुनात्
- ९) _____ महाशङ्खः पौण्ड्रः । (भीमः) भीमय
- १०) कृष्णः _____ अस्त्र-शस्त्राणि दत्तवान् । (दुर्योधन) दुर्योधनाय

अपृथि हुरि लड़ि

अपृथित्

अपृथिताम्

अपृथिन्

अपृथिः

अपृथितम्

अपृथित्

अपृथिम्

अपृथिव

अपृथिव्याम्

रटि लटि

रटि

रटिः

रटिति

रटिसि

रटिष्यः

रटिष्य

रटिभि

रटिभवः

रटिभवः

वदिष्यति लुटि

वदिष्यति

वदिष्यतः

वदिष्यतिते

वदिष्यसि

वदिष्यतयः

वदिष्यतय

वदिष्याभि

वदिष्यतावः

वदिष्यतामः

मिल

लील

मिलं

मिलताम्

मिलं

मिल

मिलतम्

मिलत

मिलानि

मिलाव

मिलाम्

ग) रेखांकित-पदानाम् आधारेण प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

5

१. भगवद्गीतायां सप्तशतं श्लोकाः सन्ति । कृति

२. यात्रिकाः रात्रौ रेलस्थानं प्रति आगतवन्तः । कृदा

३. कार्यशालायाम् अनेके शिक्षकाः भागं गृहीतवन्तः । कुन्ते / कृपाम्

४. एषः सोपानात् पतितवान् । कृमान् कृष्टः

५. क्रोधेन विवेकः नष्टः भवति । कैम् ? कृष्टम् ?

इ) एतानि पदानि वचनानुसारं पृथक् कृत्वा लिखत ।

5

व्याघ्रौ, पुष्पाणि, स्थालिके, एताः, तौ, स्वाध्यायः, गणकयन्त्रम्, मतयः, कोलाहलः, ताः

एकवचनम्

द्विवचनम्

बहुवचनम्

ई) निर्देशानुसारं परिवर्तनं कृत्वा वाक्यं लिखत ।

8

१. माधुरी गीतां पठति । (भविष्यत्काले) पठिष्ठति

२. नरहरिः हिरण्यकशिपुं अमारयत् । (स्म प्रयोगः) मारयति स्म

३. सैनिकाः देशस्य रक्षणं कृतवन्तः । (वर्तमानकाले) कुर्वन्ति

४. स्वयंसेवकः मार्गदर्शनं करोति । (बहुवचने) स्वप्नं सर्वेकाः कुर्वन्ति

५. तस्मिन् ग्रामे कश्चन पण्डितः अस्ति । (भूतकाले) आसीत्

६. सर्पः प्रह्लादस्य ध्यानमग्रतां पश्यति । मनसा तं नमस्करोति । (कृत्वा) दृष्टवा

७. वयम् आरोग्यार्थं भूमौ उपविशामः । अन्नं खादामः । (ल्यप्) उपविश्य

८. चित्रकारः वर्णकूर्चं स्वीकरोति । चित्रं रचयति । (तुमुन्) रचयिन्दुं

उ) अव्यानि प्रयुज्य वाक्यद्वयं योजयत ।

5

(यदा-तदा, यत्र-तत्र, अतः / यतः, यद्यपि-तथापि, यथा-तथा,)

१) भानुः उदयति । अन्धकारः नश्यति । अपदा - तदा

२) सः परीक्षायां प्रथमस्थानं प्राप्तवान् । सः मधुरं वितरति । अतः

३) तस्य ज्वरः अस्ति । सः संस्कृतवर्गं चालयति । अप्यपि तप्यापि

- 1) अर्था पुत्राय अर्बं ददाति सन्ति ।
- 2) इक्षुनीत्तन शालकाः चलृः अस्ति । अवश्यं मम गृह्णु आपारपत् ।
- 3) "श्वः मम ज्वन्मविनभ अस्ति । अवश्यं मम गृह्णु आपारपत् ।
- 4) पितामहैन पतिकाः पठिताः
- 5) "एतत् पुत्रतः भवत्याः खलु?" इति सखी पृष्ठवती
- 6) 'एवं मा कुर' इति मम माता ३ लवती

४) देशभक्ताः युवकाः, दृढ़कायाः दृढ़मनस्काः च भवन्ति । शत्रुः अपि विभ्यति । पत्र नत्र

५) बाल्यावस्थायां अभ्यासं करोति । अनृतरकाले व्यवहरति । पत्वा / नथा

अ) उचितं पदं चित्वा वाक्यं पूरयत ।

6

- (१) बालकाः उद्यानात् फलानि ____ । (परिहरन्ति / प्रहरन्ति / आहरन्ति)
- २) दुर्योधनः आचार्यम् ____ । तं वचनम् ब्रवीति । (अवगच्छति / उपगच्छति / अनुगच्छति)
- ३) नद्यः परोपकारार्थं ____ । (वहन्ति / आहन्ति / दुहन्ति)
- ४) कार्यक्रमस्य आरम्भः ____ ? (कः / कति / कदा)
- (५) ____ आरभ्य कार्यं भविष्यति अतः शीघ्रम् आगच्छ । (प्रातःकालस्य/प्रातःकालात्/प्रातःकाले)
- ६) ____ ! मम एतादृशं क्रीडनकम् आवश्यकम् । (पितः / पिता / पितृ)

ऋ) धातु-रूपाणि लिखत । (द्वयोः एव)

6

१. दृश् (लङ्-भूतकालः)	२. रट् (लट्-वर्तमानकालः)
३. वद् (लृट्-भविष्यत्कालः)	४. मिल् (लोट्-आज्ञा/प्रेरणा)

ऋ) सङ्ख्यावाचकं पदं अक्षरैः लिखत ।

३३	<u>त्रयैति त्रिवान्</u>
८०	<u>अद्वीतीयः</u>
२२	<u>द्वाविद्वानि:</u>
६९	<u>ज्ञव षष्ठिः</u>

4

लृ) वाक्यं शुद्धं कुरुत ।

6

१) अशोकः श्रेष्ठः महाराजः आसम् । आसीन्

२) जनाः संस्कृते वदन्ति । संस्कृतेन

३) अहम् इदानीं बहु व्यस्तः अस्ति । अस्ति

४) छात्रः देवाय नमति । देव

५) यूयं भारतसंस्कृतिं पालय । पालयन्

६) अर्जुनः कृष्णस्य वचनं पालितवती । पालितवान्

ए) किमपि एकं सुभाषितं लिखत ।

2

उदये सविता / विद्या ददाति / हस्तस्य भूषणं

ऐ) पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्च एव)

5

१) पुत्राय २) इदानीन्तन ३) अवश्यम् ४) पत्रिका: ५) खलु ६) एवम्

ओ) अनुच्छेदं पठित्वा उत्तरं लिखत ।

8

रामायणम् इतिहासग्रन्थः अस्ति । अस्मिन् ग्रन्थे पुरुषोत्तमस्य श्रीरामस्य जीवनवृत्तम् अस्ति । एतस्य लेखकः महर्षिः वाल्मीकिः^३ (सः 'आदिकविः', अतः विद्वांसः तस्य रचनां 'आदिकाव्यम्' इति वदन्ति)^३ एतत् काव्यम् अनुष्टुप्-छन्दसा निबद्धम् । अत्र श्लोकानां सङ्ख्या चतुर्विंशतिसहस्रम् । तेन विद्वांसः 'चतुर्विंशति-साहस्री संहिता' इति नाम्ना अपि रामायणं स्मरन्ति । नारदमुनेः प्रेरणया ब्रह्मदेवस्य वचनेन च आदिकविना रामायणं रचितम् । रामायणस्य सुन्दरकाण्डे आञ्जनेयस्य चरितं वर्णितं भवति । आदित्यहृदयम् इति स्तोत्रम् युद्धकाण्डे अस्ति ।

५ (भारते एव न, अपि तु अन्यभूभागेषु अपि रामायणस्य लोकप्रियत्वम् अस्ति) वर्मायां, यवद्वीपे, मलयद्वीपे च जनाः रामचरितकथां पठन्ति (आदर्शपुत्रः, आदर्शशासकः, आदर्शमनुज्यः च इति जनाः श्रीरामचन्द्रं स्मरन्ति ।) ५

१. कस्य ग्रन्थस्य लेखकः वाल्मीकिः ? रामायणम्

२. रामायाणे कति श्लोकाः सन्ति ? ५७विं वानि सहस्रम्

३. रामायणस्य नाम 'आदिकाव्यम्' इति केन कारणेन भवति ? Market

४. रामायणस्य लोकप्रियत्वं कुत्र कुत्र अस्ति ? Market

५. जनाः रामं कथं स्मरन्ति ? Market

६. कस्य प्रेरणया वाल्मीकिमुनिः रामायणम् अरचयत् ? नारदमुनीः

७. कस्मिन् काण्डे 'लङ्का-दहन-वर्णनं भवति ? सुन्दरकाउ

८. रामायाणे भवतः/भवत्याः आदर्श-पात्रं किम् ? शमः

औ) एकं शीर्षकम् अधिकृत्य पञ्च वाक्यानि लिखत ।

5

१. संस्कृतभाषायाः पठनेन कः लाभः?

३. समाजसेवां अहम् एवं करोमि ।

॥ वदतु संस्कृतम्, जयतु भारतम् ॥